

อยู่เย็น

จดหมายข่าวเพื่อเผยแพร่ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

GREEN AND HAPPINESS

เป็นสุข

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2

เดือน เมษายน – มิถุนายน 2559

คุยกันก่อน

สวัสดิ์ค๊ะ พบกันในจดหมายข่าวอยู่เย็นเป็น

สุขรายไตรมาสฉบับที่สองแล้วนะคะ สำหรับดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ซึ่งมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีสุขภาวะ 2) ครอบครัวอบอุ่น 3) ชุมชนเข้มแข็ง 4) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม 5) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์สมดุล และ 6) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ซึ่งฉบับที่แล้วได้นำเสนอ 2 องค์ประกอบแรกไปแล้ว คือ การมีสุขภาวะ และ ครอบครัวอบอุ่น นั้น ฉบับนี้จะขอนำเสนออีก 2 องค์ประกอบหลักคือนั่นคือ ชุมชนเข้มแข็ง และ สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ซึ่งมีคะแนนแตกต่างกันมาก โดยองค์ประกอบชุมชนเข้มแข็งมีคะแนนสูงมาก ในขณะที่องค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลมีคะแนนต่ำมากคะ สำหรับองค์ประกอบที่เหลืออีก 2 องค์ประกอบสุดท้าย จะนำเสนอในจดหมายข่าวฉบับหน้า ซึ่งเป็นฉบับสุดท้ายของปีงบประมาณนี้ะคะ

นอกจากนี้ จดหมายข่าวฉบับนี้ยังได้นำเสนอการเปลี่ยนแปลงของคะแนนดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขในสังคมไทย ในช่วงปี 2549-2557 ในรูปแบบของแผนภาพ ต่อจากฉบับที่แล้วซึ่งแสดงเป็นแผนภาพแนวนอนองค์ประกอบทั้งหมด เพื่อให้สามารถมองเห็นแนวโน้มของคะแนนในองค์ประกอบต่างๆ ด้วยคะ

พบกันใหม่ฉบับหน้าคะ

ขอบคุณรูปภาพจาก : <http://turquoisetingallery.blogspot.com/2010/03/community-tree.html>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ความเข้มแข็งของชุมชนไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทยปีล่าสุด (ปี 2557) แสดงให้เห็นว่า ชุมชนไทยมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับดี ทั้งยังมีแนวโน้มเข้มแข็งมากขึ้นมาโดยตลอดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เนื่องจากชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย มีการจัดการความรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ การจัดสวัสดิการของชุมชนเพิ่มสูงขึ้น และคนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้เกินครึ่งของครัวเรือนทั้งหมด จดหมายข่าวอยู่เย็นเป็นสุขฉบับนี้ จึงขอนำเสนอแนวคิดของ นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป ประธานสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชนไทย

การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาองค์กรชุมชน

นพ.พลเดชฯ กล่าวถึงสถานการณ์ความเข้มแข็งของชุมชนไทยว่า มีความก้าวหน้ามากกว่า 20 ปีแล้ว และจุดที่เหมาะสมในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งคือองค์กรชุมชน เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีขนาดเหมาะสมสำหรับการพัฒนา และองค์กรชุมชนเป็นหน่วยจัดการย่อยที่สำคัญในชุมชน

“องค์กรชุมชนมีทั้งสิ้น 25 ประเภท และมีขนาดแตกต่างกัน ในแต่ละหมู่บ้านจะมีองค์กรชุมชนอยู่ประมาณ 10 องค์กร อาทิ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งการสนับสนุนของหน่วยงานภาคีที่จะพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งไปโดยปริยาย และเนื่องจากองค์กรชุมชนเกิดจากการรวมกลุ่มตามความสนใจ ดังนั้น คนในชุมชนหนึ่งคนอาจจะเป็นส่วนสมาชิกหลายองค์กรชุมชน ทำให้เกิดเป็นความสัมพันธ์กันระหว่างองค์กรชุมชนในลักษณะเครือข่าย ในรูปแบบสภาองค์กรชุมชน หรือองค์กรชุมชนในระดับตำบล ซึ่งจะมีการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ และการจัดการตนเองได้เข้มแข็งขึ้นตามลำดับ”

ชุมชนไทยเข้มแข็งมากขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ในเรื่องความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน นพ.พลเดชฯ กล่าวว่า มีหน่วยงานหลายแห่งทำหน้าที่สนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน แต่ละหน่วยงานจะมีวิธีการประเมินความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนที่ต่างกัน

“องค์กรต่างๆ มีการประเมินความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในเชิงคุณภาพที่แตกต่างกัน มีการกำหนดตัวชี้วัดของตนเอง มีการเก็บข้อมูลของตนเอง และมีระยะเวลาในการประเมินผลที่ต่างกันไป ดังนั้น การรวมฐานข้อมูลเพื่อดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจึงอาจทำได้ยาก ทั้งที่เป้าประสงค์ตรงกัน คือการพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งและจัดการปัญหาของตนเองได้อย่างไรก็ตาม ผมได้ลองพิจารณาด้วยการกำหนดเงื่อนไขง่ายๆ 3 ประการได้แก่ 1) อายุขององค์กรนับจากวันที่จัดตั้ง 2) จำนวนสมาชิก และ 3) เงินออม ซึ่งผมคิดว่า หากองค์กรชุมชนผ่านเงื่อนไข 3 ข้อนี้แล้ว ก็น่าจะเป็นองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาต่อไปได้ และเมื่อใช้เงื่อนไขนี้มาคัดกรองชุมชนทั้งหมด พบว่า ในปี 2542 มีองค์กรชุมชนที่ผ่านเงื่อนไขจำนวน 42,000 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 13 และในปี 2556 มีองค์กรชุมชนที่ผ่านเงื่อนไขเพิ่มขึ้นเป็น 307,000 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 30 และมีการประเมินผลเชิงคุณภาพเกิดขึ้นแล้วประมาณ 110,000 องค์กร จึงนับว่าความเข้มแข็งของชุมชนมีความก้าวหน้าทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ”

ร่วมกันบูรณาการการพัฒนาชุมชน ให้เข้มแข็ง เสมือนการรวมแสง เลเซอร์ไปสู่องค์กรชุมชน

กลไกการพัฒนาชุมชนในปัจจุบันนั้น นพ.พลเดชฯ เห็นว่า ยังมีลักษณะแยกส่วน กระจัดกระจาย จึงควรมีการบูรณาการ หน่วยงานภาคีต่างๆ ที่มีเป้าหมาย การทำงานเพื่อชุมชน ให้เป็น “คณะอนุกรรมการพัฒนาร่างแผน ยุทธศาสตร์ร่วมแห่งชาติว่าด้วยระบบสุข ภาวะชุมชน” ซึ่งมี นพ.พลเดชฯ เป็น ประธาน “การดำเนินงานให้เป็นเสมือนการ รวมแสงเลเซอร์พุ่งไปที่สภาองค์กรชุมชน โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าภายในปี 2565 จะมี องค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งร้อยละ 60 ซึ่งเมื่อถึงวันนั้นชุมชนน่าจะมี ความ เข้มแข็งไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 โดยมีชุด เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การมีเป้าหมายร่วมกัน

ซึ่งก็คือองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งร้อยละ 60 ขององค์กรชุมชนทั้งหมด 2) หลักการทำงานร่วม 3) ความรู้สึกเป็น เจ้าของร่วมกัน 4) มีแผนขับเคลื่อน การกิจเชิงยุทธศาสตร์ร่วมกัน 5) มี ฐานข้อมูลและองค์ความรู้ที่จำเป็นร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และบุคลากร ร่วมกัน 6) มีเครื่องมือและเทคโนโลยี ร่วมกันและ 7) มีกลไกการจัดการร่วมกัน โดยมีทั้งระดับตำบล อำเภอ จังหวัดและ

ระดับชาติ”

นพ.พลเดชฯ กล่าวทิ้งท้ายว่า กลุ่มเป้าหมายในการสร้างชุมชนเข้มแข็งนี้ จะครอบคลุมชุมชนทุกประเภท ตั้งแต่ ชุมชนท้องถิ่นพื้นฐาน อาทิ ชุมชนใน ชนบท ไปจนถึงชุมชนท้องถิ่นสมัยใหม่ อาทิ ชุมชนบ้านจัดสรร ชุมชนโรงงาน หรือชุมชนในอาคารสำนักงานต่างๆ นอกจากนี้ ยังครอบคลุมชุมชนในโลก เสมือนจริง อาทิ ชุมชนออนไลน์ในโลกไซ เบอร์ดด้วย ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่ชุมชนที่มี ศักยภาพในการเรียนรู้ ปรับตัว และ สามารถจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง ทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ สามารถบรรลุถึง ความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุข

ธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ธรรมาภิบาลและความเป็นประชาธิปไตย นับเป็นอีกปัจจัย หนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของสังคมไทย แต่ต้นนับจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นต้นมา องค์ประกอบ “สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล” ของดัชนีความอยู่เย็นเป็น สุขของสังคมไทย กลับเป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้งความอยู่เย็นเป็นสุข ของสังคมไทยเรื่อยมา โดยมีแนวโน้มลดลงจากระดับปานกลาง

ที่ร้อยละ 70.45 ในปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เหลือ เพียงร้อยละ 59.07 ในปีที่ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ซึ่งจัดอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข จดหมายข่าวอยู่เย็นเป็นสุข ฉบับนี้ จึงขอเสนอแนวคิดของ รศ.ดร.จุรี วิจิตรวาทการ เลขาธิการมูลนิธิองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย และกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (แต่งตั้งเมื่อ 5 ตุลาคม 2558) ในเรื่องการส่งเสริมธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ปัญหาการทุจริตในปัจจุบันมีแนวโน้มดีขึ้นจาก ความเอาใจจริงเอาใจของรัฐบาล

รศ.ดร.จุรีฯ กล่าวถึงสถานการณ์ด้านการทุจริตใน ประเทศไทยว่า มีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับหลายปีที่ผ่านมา “รัฐบาลมีความเอาใจใส่ในเรื่องการลดปัญหาทุจริต

อย่างมาก จะเห็นได้จากการที่รัฐบาลแต่งตั้งคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (คตช.) และภายใต้ คตช. ยังมี คณะอนุกรรมการอีกหลายชุด ได้แก่ 1) คณะอนุกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติด้านการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้าง การรับรู้ 2) คณะอนุกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติด้านการป้องกัน การทุจริต 3) คณะอนุกรรมการต่อต้านการทุจริต แห่งชาติด้านการประชาสัมพันธ์ และ 4) คณะอนุกรรมการ ประสานความร่วมมือข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) ซึ่ง การดำเนินการทั้งด้านการป้องกันและปราบปราม ในด้านการ ปราบปรามจะมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ปปท.) เป็นพระเอก มี มาตรการหลายอย่าง เช่น การย้ายข้าราชการที่ถูกร้องเรียน เรื่องการทุจริต การทำข้อตกลงคุณธรรม การอนุญาตให้ ภาคเอกชนและประชาสังคมมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างรายการใหญ่ๆ เป็นต้น”

การปลูกและปลูกจิตสำนึกธรรมาภิบาลในสังคมไทย

คณะอนุกรรมการฯ ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้าง การรับรู้ได้หารือกันและเห็นว่า การลดปัญหาทุจริตให้ได้ผล ไม่ สามารถใช้กฎหมายและมาตรการบังคับเพียงด้านเดียวได้ แต่ จะต้องทำให้ประชาชนเห็นด้วยและร่วมมือกัน “การลดปัญหา ทุจริตให้ได้ผลในระยะยาว ต้องปลูกฝังจิตสำนึกของคนให้รู้สึก ว่าการทุจริตเป็นเรื่องไม่ดี เรื่องแรกๆ ที่ดำเนินการคือ พัฒนา หลักสูตรให้เด็กเรียนรู้เรื่องคุณค่าหลักที่สำคัญ ซึ่งเป็นเสมือน ภูมิคุ้มกันให้เด็ก เมื่อโตไปพบกับสิ่งเร้าที่ทำให้เบี่ยงเบนจากสิ่งที่ ควรจะเป็น ก็จะมีเสียงกระซิบในหูเขาว่าไม่ควรทำ เป็นการปลูก สร้างภูมิคุ้มกันให้เด็ก อาทิ หลักสูตรโตไปไม่โกง นอกจากนี้ การ ลดปัญหาการทุจริตในระยะสั้นยังมีการผลิตสื่อต่างๆ เพื่อปลูก จิตสำนึกของคน โดยสื่อถึงคุณค่าหลัก 5 ประการ ที่เราเชื่อว่าเป็น ค่านิยมหลักที่จะทำให้คนในสังคมเป็นคนดี มีธรรมาภิบาล ซึ่งได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ รักความเป็น ธรรม ความรับผิดชอบ และชีวิตพอเพียง

การปลูกและปลูกจิตสำนึกของมนุษย์นี้สำคัญที่สุด เพราะไม่ว่าจะมีกฎหมายดี มีเงื่อนไขขกติกาดี แต่ถ้าลึกๆ แล้ว คนไม่เชื่อ ไม่ได้ซึมซับกับคุณค่าความดีนั้นจริงๆ เขาก็จะ หาทางเบี่ยงเบนไปเรื่อยๆ เพราะมนุษย์เก่งกว่ากฎหมาย และ จะก่อให้เกิดความเสียหายในที่สุด สังคมไทยเรายังโตยังไม่ผิด เพราะผิดแล้วรับไม่ได้ ค่านิยมของสังคมไทยถ้าคนรับผิดแล้ว ถูกซ้ำเติม ค่านิยมแบบนี้ก็ต้องค่อยๆ เปลี่ยน แต่คิดว่า

ท้ายที่สุดก็คงเปลี่ยนได้ เพราะดูจากความเห็นของเด็กยุคใหม่ ในโซเชียลมีเดีย มองปัญหาเรื่องความเป็นธรรมผิดจากผู้ใหญ่ รุ่นก่อนแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังสร้างกัน แม้ว่าคน ไทยจะไม่ค่อยชอบการเปลี่ยนแปลง รู้สึกว่าลำบาก ต้อง ปรับตัว เกรงใจคนอื่น แต่ก็คงถึงเวลาแล้ว ไม่เช่นนั้นเราจะ ก้าวต่อไปไม่ได้”

ยกระดับมาตรฐานของนักการเมือง ควบคู่กับสอนคน ให้คิดเป็น ช่วยเพิ่มธรรมาภิบาลให้สังคมไทย

สำหรับธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศ การปลูกฝัง เพื่อสร้างมาตรฐานจริยธรรมให้สูงขึ้นสำหรับบุคคลที่ทำงาน เพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะคนที่กำหนดนโยบายและทิศทางของ ประเทศ มีความสำคัญมาก ดังนั้น นักการเมืองจะต้องมี มาตรฐานจริยธรรมสูงกว่าประชาชน “ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ปัจจุบัน (29 มีนาคม 2559) ไม่ได้ถูกร่างมาเพื่อปราบโกง อย่างเดียว แต่ต้องการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมของ นักการเมืองและสังคม โดยกำหนดว่าถ้าทำผิดจริยธรรม ร้ายแรงก็ให้ออกไป และไม่ต้องกลับเข้ามาอีก เหมือนเป็นยา แรง เพื่อตัดสิทธิ์นักการเมืองที่ทุจริต คอร์รัปชัน และเปิด โอกาสให้คนรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรม จริยธรรมเข้าสู่การเมือง การ สร้างมาตรฐานของนักการเมืองนี้ ในระยะแรกอาจจะเป็นการ บังคับโดยกฎ กติกา แต่พอนานๆ เข้าก็จะกลายเป็นสิ่งที่ปฏิบัติ กันจนเป็นวิถี เกิดเป็นมาตรฐานที่สูงขึ้นได้”

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องทำควบคู่กับการยกระดับ มาตรฐานจริยธรรมคือ การพัฒนาคนไทยให้คิดเป็น ด้วยการ ปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ สอนให้คิดวิเคราะห์เป็น มี วิจัยรณญาณ และต้องใฝ่รู้ “ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือ การ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตัวเองไปเรื่อยๆ ทำให้เป็นคนที่มีการ ตัดสินใจที่ดีขึ้น แต่สิ่งสำคัญที่คนไทยยังขาดคือการใฝ่ ผลสัมฤทธิ์ที่ดี (Search for Excellent) ทำให้เรายังไม่เป็น ชาติที่แข็งแกร่ง เพราะเราอยู่กับวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม ที่สบายๆ มีค่านิยมว่าหากเป็นเรื่องที่เหนื่อยแล้วไม่ดี จึงไม่ค่อย มีการลงทุนลงแรงทำอะไรจริงจัง การศึกษาที่ดีต้องเปลี่ยนตรง นี้ให้ได้ ต้องกระตุ้นให้นักเรียนอยากทำ เพื่อให้ทำแล้วสนุก ต้องสร้างความชอบอย่างจริงจัง (Passion) ให้นักเรียน เด็ก เวลาสนุกเขาจะตั้งใจลงมือทำต่อไปเรื่อยๆ และจะนำไปสู่การ คิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง การพยายามไฝหาความรู้เพิ่มเติม เมื่อ โตขึ้นก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่คิดเป็น รู้จักแยกแยะซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่ง ที่ช่วยยกระดับธรรมาภิบาลของสังคมไทยในที่สุด”

ชุมชนเข้มแข็ง...

รากฐานของความอยู่เย็นเป็นสุข

การได้อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ย่อมทำให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุขขึ้นได้ ดังนั้น ชุมชนเข้มแข็งจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย โดยคำว่า “ชุมชนเข้มแข็ง” หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น มีศักยภาพในการพึ่งตนเองและการเรียนรู้ในระดับสูง มีองค์กรในชุมชนกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาคีเครือข่ายการพัฒนาที่เข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งมีความสามัคคี เอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และดำรงไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น หรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างต่อเนื่อง

ชุมชนไทยมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น

จากการประเมินความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในปี 2557 พบว่า ชุมชนไทยมีความเข้มแข็งในระดับดี และมีแนวโน้มที่จะเข้มแข็งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 81.00 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 86.35 ในปี 2556 และ ร้อยละ 88.43 ในปี 2557 เนื่องจากชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพิ่มขึ้น มีการจัดการความรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น การจัดสวัสดิการของชุมชนเพิ่มสูงขึ้น และคนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้เกินครึ่งของครัวเรือนทั้งหมด

เกิดการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและเชื่อมโยงแบบเครือข่าย

ประชาชนในชุมชนรวมตัวเป็นองค์กรชุมชนเพิ่มขึ้น จาก 143,632 แห่งในปี 2555 เป็น 152,377 แห่ง ในปี 2556 และเพิ่มเป็น 157,621 แห่ง ในปี 2557 อีกทั้งสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพสามารถรับผลกระทบจากความผันผวนของภาวะธุรกิจได้ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีเสถียรภาพทางการเงินมั่นคง สามารถรับผลกระทบจากความผันผวนทางธุรกิจ

ได้ดี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 19.09 ในปี 2555 เป็น ร้อยละ 22.70 ในปี 2556 และเพิ่มเป็น ร้อยละ 26.85 ในปี 2557 แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงขององค์กรการเงินในชุมชนที่มีมากขึ้น มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้มากขึ้น

ชุมชนสามารถจัดการความรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้

การเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มจากร้อยละ 42.70 ของหมู่บ้านทั้งหมดในปี 2555 เป็น ร้อยละ 53.38 ในปี 2557 เป็นผลจากการดำเนินการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของภาคีต่างๆ ผ่านศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ของชุมชนหรือศูนย์สาธิตของหมู่บ้าน การจัดทำแผนชุมชนและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ชุมชนพัฒนาในด้านต่าง ๆ และสามารถเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นๆ ได้

ชุมชนมีการจัดสวัสดิการเพื่อดูแลกัน

ในปี 2557 ครัวเรือนที่มีคนในครัวเรือนเป็นสมาชิกองค์กรชุมชนที่จัดสวัสดิการมี 130.73 ครัวเรือนต่อพันครัวเรือน เพิ่มขึ้นจาก 106.6 และ 111.4 ครัวเรือนต่อพันครัวเรือน ในปี 2555 และ 2556 นอกจากนี้ องค์กรชุมชนที่จัดสวัสดิการและสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ 5,602 จาก 7,455 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 75.14 ของตำบลทั้งหมด รวมผู้รับประโยชน์ 3.8 ล้านราย จำนวนเงินทุน 4,676.3 ล้านบาท ทำให้ชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่างๆ ได้มากขึ้น

ชุมชนมีแหล่งทุนที่สามารถเข้าถึงและช่วยเหลือกันและกันได้อย่างเข้มแข็ง

ครัวเรือนร้อยละ 52.90 สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในชุมชนได้ จากการสนับสนุนต่างๆ ในการสร้างโอกาสให้คนจนและผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกองทุนที่มีความเข้มแข็งและสามารถบริหารจัดการได้ดี จะสามารถตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้ ทำให้คนในชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้มากขึ้น ลดภาระการกู้หนี้ยืมสินนอกระบบ และได้รับผลตอบแทนในรูปแบบสวัสดิการในชุมชน

ชุมชนไทยมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับดี และมีแนวโน้มที่จะเข้มแข็งมากขึ้น ย่อมจะช่วยให้สังคมไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขโดยรวมสูงขึ้นอย่างยั่งยืนได้ในที่สุด

สังคมประชาธิปไตย เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข

สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ปัจจัยจุดรั้ง ความอยู่เย็นเป็นสุขของไทย

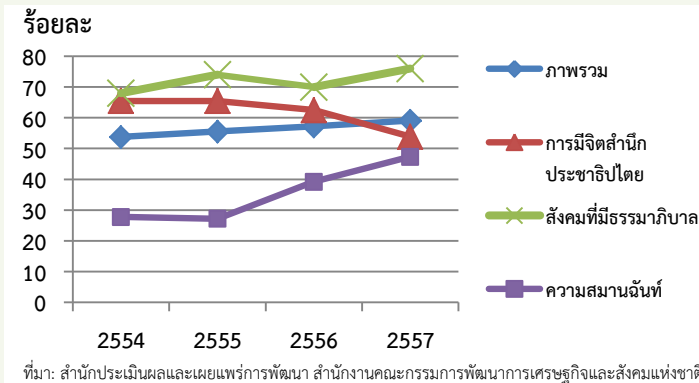
เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และความสมานฉันท์” หลายคนอาจรู้สึกว่าเป็นเรื่องเครียด เพราะมีแต่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง ทำให้ไม่อยากพูดถึง โดยเฉพาะในช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา ที่วิกฤติการเมือง ปัญหาการทุจริต และการใช้ความรุนแรงต่อคนที่คิดต่าง ดูจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ แต่เรื่องดังกล่าวกลายเป็นอุปสรรคสำคัญอันดับแรกในการพัฒนาความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทย จะเห็นได้จาก “ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” ซึ่ง “องค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล” เป็นองค์ประกอบเดียวของดัชนีดังกล่าวที่มีคะแนนต่ำจนอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข ทำให้เรื่องประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และความสมานฉันท์ เป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงไม่พูดถึงได้อีกต่อไป

สถานการณ์ประชาธิปไตยของไทยมีแนวโน้มถดถอยลง

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า แม้สถานการณ์สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลจะอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข แต่กลับมีแนวโน้มที่ดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2555-2559) เนื่องจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และปัญหาความรุนแรงทั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้และในภาพรวมลดลง มีเพียงแต่สถานการณ์ประชาธิปไตยเท่านั้นที่มีแนวโน้มถดถอยลงในช่วงเวลาดังกล่าว

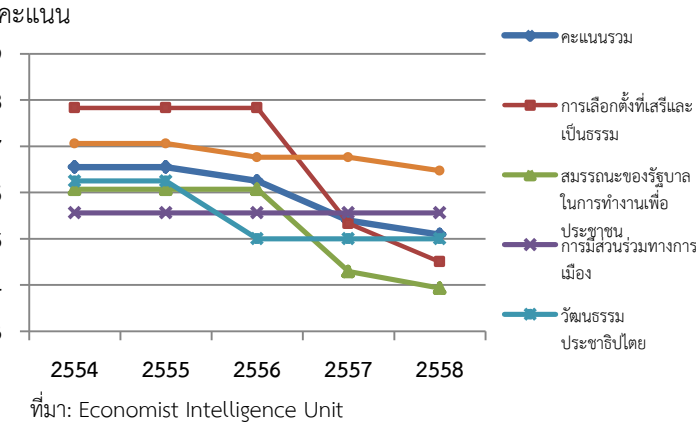
ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย องค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล พ.ศ.2554-2557

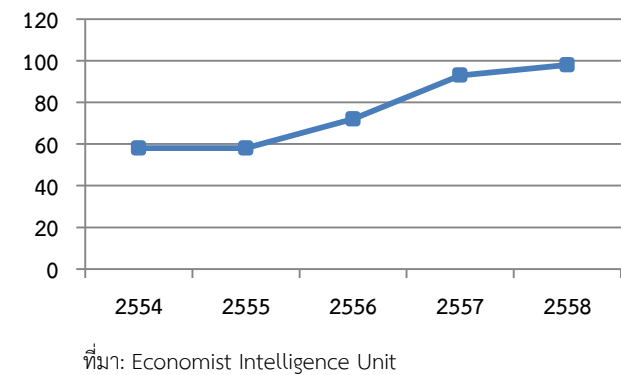
สถานการณ์ประชาธิปไตย วัดได้จากดัชนีประชาธิปไตย (Democracy Index) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยสถาบัน Economist Intelligence Unit (EIU) เพื่อวัดระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ และถูกใช้เป็นตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในองค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลด้วย ดัชนีประชาธิปไตยได้ชี้ให้เห็นว่า สถานการณ์ประชาธิปไตยในประเทศไทยมีแนวโน้มถดถอยลง จนปัจจุบัน EIU ได้ลดระดับประเทศไทยจากประเทศที่อยู่ในกลุ่มประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่อง (Flawed Democracy) เป็นกลุ่มประเทศที่มีลักษณะการปกครองแบบผสม (Hybrid Regime) โดยปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การขาดหายไปของการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม การดำเนินการของรัฐบาลมีข้อจำกัดมากขึ้น วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่กระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจ มีความรับผิดชอบทางการเมือง รวมทั้งยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจของเสียงส่วนมาก และรักษาสติให้แกเสียงข้างน้อย ยังไม่เกิดขึ้น ประกอบกับยังมีปัญหาในด้านเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ในปี 2558 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 98 จาก 167 ประเทศที่เข้ารับการจัดอันดับดัชนีประชาธิปไตย ซึ่งลดลงจากอันดับที่ 54 ในปี 2554

คะแนนดัชนีประชาธิปไตยของประเทศไทย พ.ศ.2554-2558

อันดับดัชนีประชาธิปไตยของประเทศไทย พ.ศ.2554-2558

ร่วมฟื้นฟูสังคมประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุข

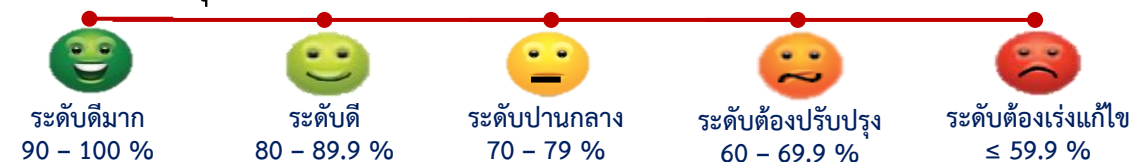
สถานการณ์ประชาธิปไตยของสังคมไทยที่ตกต่ำลงส่งผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผลกระทบทางตรงได้แก่ สิทธิ เสรีภาพที่ลดลง ซึ่งย่อมจะลดทอนความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในสังคมไทยลง และผลกระทบในทางอ้อมคือ ความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสายตาของนานาชาติจะเสื่อมลง ซึ่งจะส่งต่อการค้า การประกอบธุรกิจและการลงทุนในประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในสังคมไทยเช่นกัน การฟื้นฟูประชาธิปไตยจึงเป็นโจทย์สำคัญที่ทุกคนในสังคมต้องช่วยกันแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน โดยอาจเริ่มจากสิ่งง่ายๆ ใกล้ๆ ตัว ที่ทุกคนสามารถช่วยกันทำได้ เช่น การเคารพกฎหมาย การกล้าที่จะพูดคุยแสดงความคิดเห็น รับฟัง และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมไปถึงเรื่องที่เป็นสิ่งที่ท้าทายในสังคม เช่น การทำความเข้าใจ และแสดงความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการลงประชามติ เป็นต้น เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมประชาธิปไตยที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความอยู่เย็นเป็นสุขในที่สุด

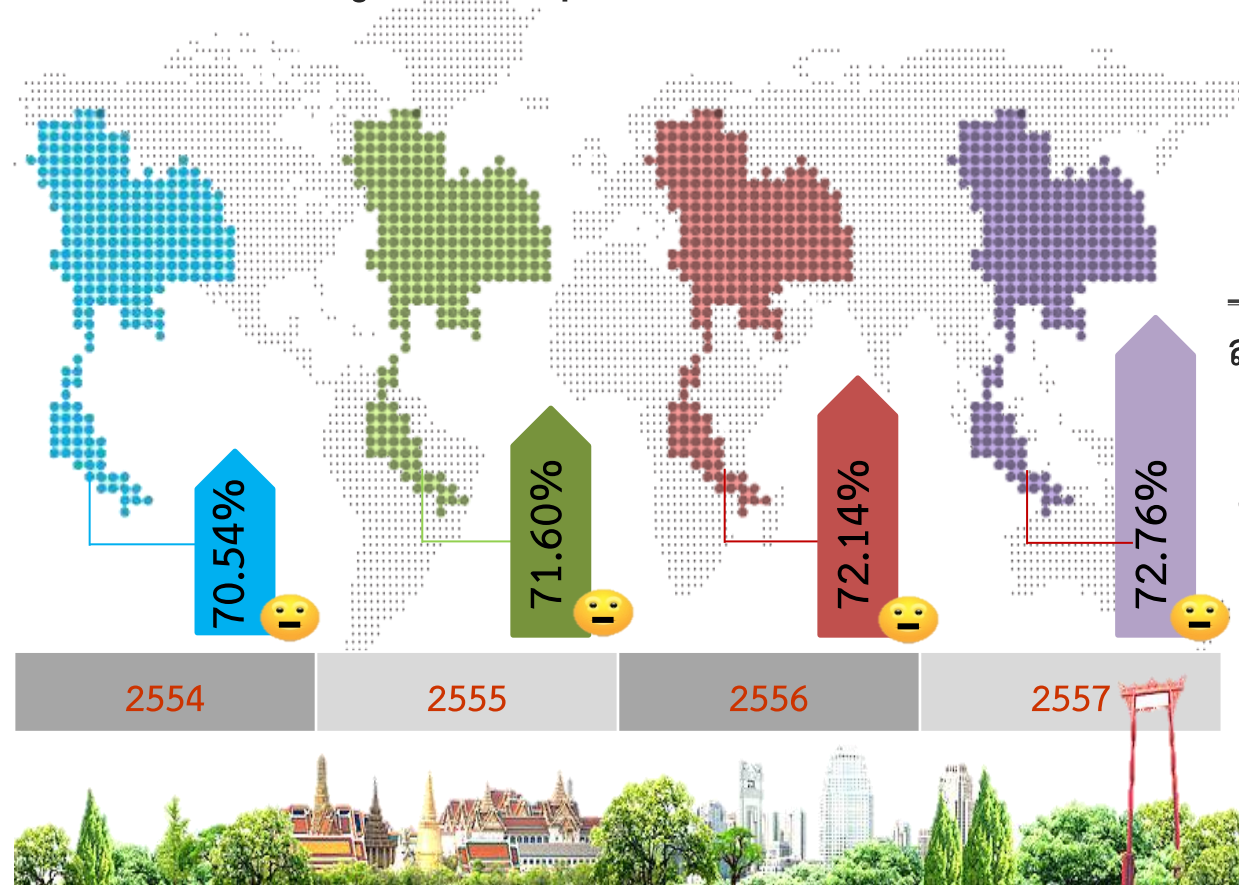
ดัชนีอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขฯ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

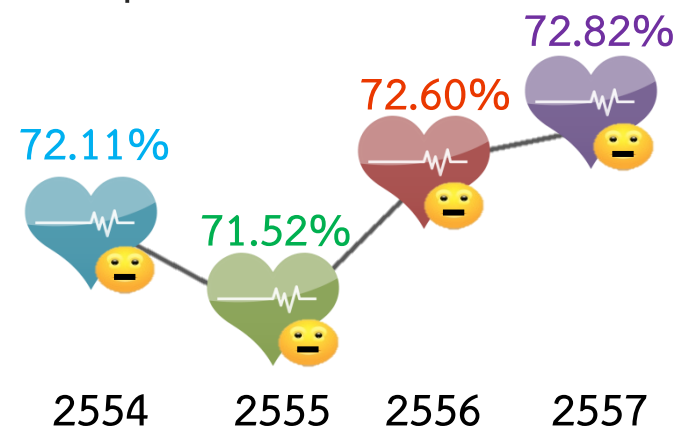
- 1) การมีสุขภาวะ
- 2) ครอบครัวอบอุ่น
- 3) ชุมชนเข้มแข็ง
- 4) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม
- 5) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล
- 6) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

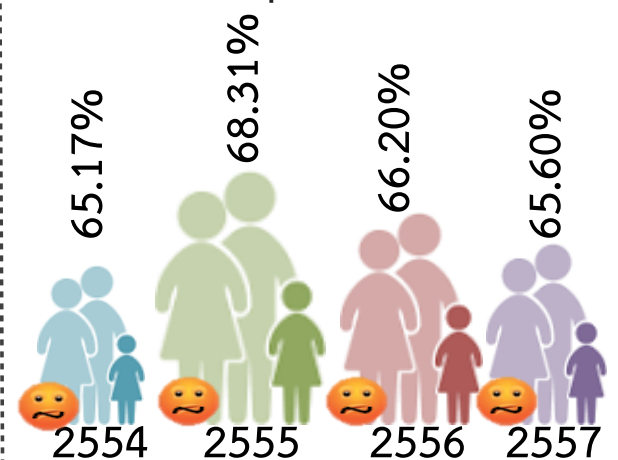
ภาพรวมดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

การมีสุขภาวะ

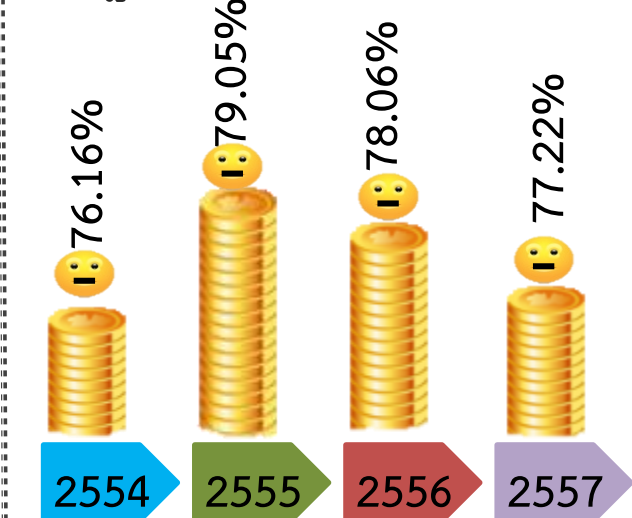
ครอบครัวอบอุ่น

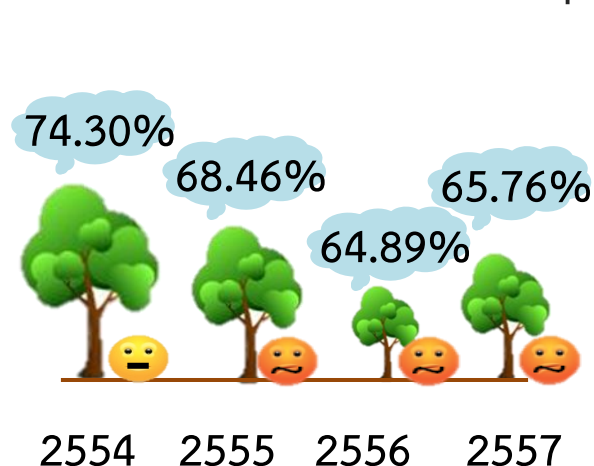
ชุมชนเข้มแข็ง

เศรษฐกิจเข้มแข็ง

สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล

สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

